

Prof. Dr. Talat Koçyiğit's Life and the Method in his Book of Quran Translation and Commentary

Orhan Parlak^{1,a,*}

¹Faculty Of Theology, Uşak University, 64000 Uşak, Turkey

*Corresponding Author

ARTICLE INFO

Research Article

Received : 21/06/2019

Accepted : 23/07/2019

Keywords:

Commentary

Social Commentary

Quran

Hadith

Verse

ABSTRACT

Talat Koçyiğit (1927-2011) is one of the first student and graduates of the Faculty of Theology of Ankara University. With the guidance of M. Tayyip Okıç who was the teaching staff of this faculty, he started working as a researcher assistant in Hadith department at the faculty where he graduated from. *Talat Koçyiğit* was actually a Hadith scholar and he wrote some wonderful works related to his field. Also, *Talat Koçyiğit* had a great interest in commentary science, and in 2016, a new work of him consisting of seven large volumes in the name of "Quran Translation and Commentary" was published. The commentator benefited from all sources of commentary in his mentioned work. *Talat Koçyiğit* himself, based this work on the School of Literary-Social Commentary. When the work is analysed, it will be seen that the social affairs are also explained in a fluent style with the provisions of Islamic law. Compared to the works published recently in our country, it will be seen that the work named "Quran Translation and Commentary" is a nice and useful commentary.

Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 2(1): 8-13, 2019

Prof. Dr. Talat Koçyiğit'in Hayatı, Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri Adlı Eserindeki Metodu

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş : 21/06/2019

Kabul : 23/07/2019

Anahtar Kelimeler:

Tefsir

İctimâî Tefsir

Kur'an

Hadis

Ayet

ÖZ

Prof. Dr. *Talat Koçyiğit* (1927-2011), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin ilk öğrencilerinden ve aynı zamanda ilk mezunlarından. Fakülte hocalarından M. Tayyip Okıç'ın yönlendirmesiyle mezun olduğu fakülteye Hadis Anabilim Dalından araştırma görevlisi olmuştur. Talat Koçyiğit aslında bir Hadis akademisyeni olup alanıyla ilgili fevkalade güzel eserler telif etmiştir. Tefsire de büyük ilgisi olan *Talat Koçyiğit* hocanın, 2016 yılında "Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri" adıyla yedi büyük ciltten oluşan yeni bir eseri yayımlanmıştır. Müfessir, adı geçen eserinde tüm tefsir kaynaklarından yararlanmıştır. *Talat Koçyiğit* hoca, bizzat kendisi bu eserini Edebî İctimâî Tefsir Ekolüne nisbet etmektedir. Eser incelendiğinde fikhî hükümlerle birlikte toplumsal meselelerin de akıcı bir üslupla anlatıldığı görülecektir. Son dönemde ülkemizde yazılıp yayımlanan eserlerle karşılaştırıldığında, "Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri" adlı eserin de güzel, yararlı bir tefsir olduğu görülecektir.

^a orhan.parlak@usak.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-3556-926X>

Giriş

Bizi yaratan Yüce Allah, dünya hayatında yaşadığımız sürece iyi bir insan olarak yaşayabilmemiz için bizi sahipsiz bırakmamıştır. Peygamber Efendimizin de belirttiği üzere her doğan pozitif bir fitrat üzere dünyaya gelmiştir. Ayrıca insana akıl gibi doğruyu yanlıştan ayırabilmesi için çok değerli bir nimet lütfedilmiştir. Dahası insanlığa yol gösterici olarak peygamberler gönderilmiş ve bunlara İlahî kitaplar verilmiştir.

Ancak bir toplumun kendi anadiliyle de olsa, dinî ve ilmi eserlerin muhatapları tarafından iyi bir şekilde anlaşılıp onlardan yararlanılması pek mümkün değildir. Bizim peygamberimiz Hz. Muhammed'e gönderilen Kur'an-ı Kerim için de durum aynıdır. O halde Kur'an'ın tefsir edilmesi gerekmektedir. Bilindiği üzere peygamberlerin en mühim vazifelerinden biri tebliğdir. Bu husus Máide Sûresi 67. ayette şöyle ifade edilmektedir: "Ey peygamber! Sana Rabbin tarafından gönderileni herkese bildir. Böyle yapmazsan peygamberlik vazifeni yapmamış olursun. Allah seni insanlardan korur." (Maide, 5/67). Aynı husus Áraf Suresi'nde de şöyle anlatılmaktadır: "De ki ey kavimim! Ben akli kıt biri değilim; bilakis ben âlemlerin Rabbinden bir elçiyim. Size Rabbinin mesajlarını tebliğ ediyorum; zira ben sizin için güvenilir bir nasihatçiyim" (Áraf, 7/67-68).

Peygamberler tebliğ ile görevli oldukları gibi tebyin ile de görevlendirilmişlerdir. Arapça Tef'il vezninde olan Tebyin kelimesi "iletme, duyurma, bildirme" hem de "tarif etme ve uygulamalı olarak gösterme" anlamında "açıklama"dır (Halil b. Ahmed, 2003: I, 176; el-Mu'cemu'l-Vasît, 2011: 82). Bu husus Nahl Sûresi 44. ayette şöyle beyan edilmektedir: "Biz onları hakikatin açık belgeleri ve hikmet yüklü sayfalarla göndermiştik. İşte sana da bu uyarıcı vahyi indirdik ki, kendilerine indirileni insanlara açıklayasın ve belki onlar da bu sayede düşünürler." (Nahl, 16/44). Meâlini verdiğimiz bu ayetten peygamberin (s.a.v.) tebyin ile mükellef olduğu anlaşılmaktadır.

Yüce Allah, peygamberleri tebliğ ve tebyin gibi iki önemli vazife ile mükellef tutarken, peygamberlerin ümmetlerini de kendilerine gönderilen ilâhî mesajları okumaları, anlamaları ve uygulamaları ile sorumlu kılmıştır. Bu konuda pek çok ayet vardır. Bunlardan birkaç tanesini örnek olarak zikredebiliriz. "Sana mübarek bir kitap olan bu (Kur'an'ı) biz indirdik ki, herkes onun mesajları üzerinde iyice düşünsün de akıl ve izan sahipleri ders alsın diye" (Sâd, 38 / 29). "Onlar hiç Kur'an üzerinde derin derin düşünmezler mi? Yoksa kilit vurulmuş kalplere mi sahipler?" (Muhammed, 47/24). "İyi de onlar bu sözleri hiç mi düşünmediler? Ya da kendilerinden önce gelip geçmiş atalarına hiç ulaşmamış olan bir şey mi gelmiş onlara?" (Mü'minün, 23/68). Ayrıca Yüce Allah, Kamer Sûresi'nde Kur'an'dan ders alınabilmesi için anlaşılmasını kolaylaştırdığını aynı lafızlarla dört kez tekrar etmiştir. "Doğrusu biz bu Kur'an'ı ders alınsın diye kolaylaştırdık; öyleyse yok mudur ders alan?" (Kamer, 54/17, 22, 32, 40).

Kendisi üzerinde tefekkür edilmesini isteyen ve bunun için gayret gösterilmesini emreden, ancak bunu yapmayanları da eleştiren (İsra, 17/45-46) Kur'an-ı Kerim'in anlaşılması için elbet tefsir edilmesine ihtiyaç vardır. Tefsirin tanımı ve Kur'an-ı Kerim'in tefsirine

duyulan ihtiyaç hususunda bu alandaki otorite akademisyenlerimiz doyurucu bilgiler sunmuşlardır. Bu malumatları ilk el kaynaklardan zamanımıza kadar olanlarda bulmak mümkündür. Merhum Prof. Dr. *Talat Koçyiğit*, Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri adlı eserinde şöyle demektedir: "Kanaatimizce tefsir, insanlığın ıslahı ve insanoğlunun zulmet ve dalaletten kurtarılması için indirilen Kur'an'ın içinde sakladığı bu hazinenin bir anahtarındır. İbarelerine nüfuz etmek ve ayetlerinin ihtiva ettiği derin ve geniş manayı anlayabilmek, ancak bunların keşf ve beyanıyla yahut tefsiriyle mümkün olur; bu ise her kelime ve her ibare üzerinde durup düşünmeyi, tefekkür ve tezekkür etmeyi gerektirir. Eğer Müslümanların, ellerinde Kur'an gibi bir kitapları bulunduğu halde geri kalmışlıklarının sebebi sorulursa, denilebilir ki bu, Kur'an'ı anlamak yerine, ya eve bereket getireceği inancıyla onu bir torbaya koyup evin duvarına asmaları yahut da sadece matem günlerinde ölülerine dua makamında okumaları yüzündendir. Oysa Kur'an-ı Kerim, insanları Kur'an'ı anlamaya, bunun için de üzerinde durup düşünmeye davet etmiş ve bu davetini sık sık tekrarlamıştır... Kur'an'ın ayetleri üzerinde düşünmek, onların hikmet dolu manalarını zihne yerleştirip hazmetmek demektir. Kur'an'ın ayetlerinin doğru anlaşılmasını da ancak tefsirler sağlayabilir" (Koçyiğit, 2016: I, 40-41).

Kur'an-ı Kerim gibi kaynağı bizzat Yüce Allah (c.c.) olan semavi bir kitabın tefsirini yapacak olan bir müfessir, tefsir usulüyle ilgili eserlerde belirtilen kaynaklardan yararlanmak zorundadır. Çünkü bir bakıma müfessir, Allah adına konuşan kimse demektir. Sadece kendi şahsî yorumlarıyla yapılan tefsire cevaz verilmemiştir (Neseî, 1963: V, 199; Taberî, 1992: I, 54; İbn Kesîr, 1985: I, 10). Sahabe ve tabiün tefsirleri için başlıca beş temel kaynaktan söz edilmektedir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- Kur'an'ın Kur'an ile tefsiri,
- Sahabenin Rasûlullah'tan kendilerine naklettiği bilgiler,
- Bizzat sahabenin kendi yorumları
- Ehli kitaptan nakledilen rivayetler
- Tabiün'un kendi icthadları (Zehebî, 2004: I, 105; Abdülhak el-Kâdi, 2014: 68 vd.)

Peygamber (s.a.v.) hayatta iken sahabe (r.a) ayet veya surelerde anlayamadıkları hususlar olursa Efendimize soruyorlar, O da gerekli açıklamaları yapıyordu. Aynı şekilde sahabî müfessirler de ihtiyaç halinde ayetlerin tefsirini yapıyordu. İslam coğrafyası genişleyip anadili Arapça olmayan kavimler de Müslüman olunca Kur'an'ı anlatacak, bu hususta doğru ve yeterli bilgiye sahip müfessirlere ihtiyaç oldu. Tabiün devrinde bu ihtiyacı karşılamak üzere bazı medreseler kuruldu. Bu medreselerden önde gelen üç tanesi şunlardır:

- *Mekke Tefsir Ekolü*: Kurucusu Abdullah b. Abbas'tır. Bu medresede yetişen İbn Abbas'ın (r.a.) öğrencileri şunlardır: Said b. Cübeyr (ö.95), Mücahid b. Cebr (ö.103), İbn Abbas'ın azatlısı İkrime (ö.107), Tâvûs b. Keysân (ö.106) ve Ata b. Ebî Rebâh (ö.114)

- *Medine Tefsir Ekolü*: Kurucusu Übey b. Ka'b'tır. Ubey b. Ka'b (r.a.) bu medresede çok sayıda öğrenci yetiştirmiştir. Ancak bunlardan üç tanesi kendilerinden gelen tefsirle ilgili rivayetlerde meşhur olmuştur. Bunlar; Zeyd b. Eslem (ö. 136), Ebu'l Aliye Rafi b. Mihrân (ö.90), ve Muhammed b. Ka'b el-Kurazî.
- Irak Tefsir Ekolü: Kurucusu İbn Mes'ud'dur. Bu medresede yetişen en meşhur müfessirler şunlardır: Alkame b. Kays (ö.61), Mesrûk b. Ecda (ö. 63), Katâde b. Diâme (ö. 117) Esved b. Yezîd (ö.74), Mürre b. Şerâhîl (ö.769), Âmir eş-Şa'bi (ö.109) ve Hasan el-Basrî (ö. 110).

Yukarıda isimlerini ve hicri olarak vefat tarihlerini verdiğimiz müfessirlerden günümüze kadar ulaşan rivayetler; tefsir ilmi, garîbu'l-Kur'an, sebeb-i nüzûl, sûrelerin Mekkî veya Medenî oluşları, nâsih-mensûh konularını içermektedir (Zehebî, 2004: I, 77-95; Süleyman Ma'rafi Sefer, 2017: 10-14; Koçyiğit, 2016: I, 45-46; Cerrahoğlu, 2015: 111-112; Demirci, 2009: 91-96; er-Rûmî, 2015: 35-37).

Tabiûn döneminde tefsirle ilgili rivayetler, hadisler tedvin edilirken onların içinde karma vaziyette idi. Tabiûn dönemini takip eden yıllarda ise tefsirle ilgili rivayetler, müstakil bölümler ve eserlerde bir araya getirilmiştir. Bu dönem ravilerinden olup rivayetleri zamanımıza kadar gelebilen ravilerden şunları zikredebiliriz: "Mukatil b. Süleyman (ö.150), Şu'be b. Haccac (ö.160), Süfyan es-Sevrî (ö.161), Vekî b. el-Cerrah (ö.197), Süfyan b. Uyeyne (ö.198), Yahya b. Selman (ö. 200), Yezîd b. Harun (ö.206), Ravh b. Ubade (ö.205), Abdurrezzak b. Hemmam (ö.211), İshak b. Raheveyh (ö.238) ve Âdem b. Ebî İyâs (ö.220). Bunlardan yalnız Mukatil b. Süleyman, Süfyan es-Sevrî, Yahya b. Sellam ve Abdürrezzak'ın tefsirleri bir kitap halinde zamanımıza ulaşabilmiştir" (Ganâyim, 1995: 33-34; Abdülhak Abdüdâim el-Kâdî, 2014: 73; Cerrahoğlu, 2015: 137).

Kur'an-ı Kerim'in okunup anlaşılması ve yaşanmasını gaye edinen âlimlerimiz asırlar boyu tefsir çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Tefsir Usûlü otoriteleri genel olarak tefsirleri, rivayet ve dirayet tefsirleri olarak ikiye ayırırlar. Rivayet tefsiri olarak kabul edilen bazı tefsirlerde müellifin dirayet metodundan da yararlandığı malumdur. Misal olarak Taberî tefsirini zikredebiliriz. "Mamafih ayetlerin ve kelimelerin tefsirinde Arap kelamına ve kadim şiiire geniş ölçüde müracaat etmesi, nahvî mezheplerin görüşleriyle, fikhî ahkâm ve ilm-i kelim meseleleriyle yakından ilgilenmesi, bu tefsirin aynı zamanda aklî tefsirler arasında yer almasını sağlamaya da yeterli olmuştur" (Koçyiğit, 2016: I, 46; Müsaid, 2006: 80 vd.)

Müfessirlerimizin eserlerinde, uzmanlık alanları, bağlı buldukları mezhep ve itikadî durumları hayli etkili olmuştur. Bu durum Tefsir Ekollerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Tefsir Tarihi ile ilgili eserleri incelediğimizde başlıca şu tefsir ekollerini görmekteyiz:

- Mezhebî Tefsir Ekolü
- İşârî Tefsir Ekolü
- Fikhî Tefsir Ekolü
- İlmî Tefsir Ekolü
- İctimâî Tefsir Ekolü

- Modernist Tefsir Ekolü
- Konulu Tefsir Ekolü (er-Rûmî, 2015: 175-196; Cerrahoğlu, 1976: 289-320; Şimşek, 2013: 49-229; Demirci, 2009: 211-271).

Tefsirdeki metodunu izah etmeye çalıştığımız merhum *Talat Koçyiğit*, Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri adlı eserinin bu ekollerden hangisine ait olduğunu şöyle ifade etmektedir: "Kur'an tarihi ve tefsiri hakkında vermeye çalıştığımız bu kısa bilgiden sonra, Allah'ın bize tamamlamasını nasip ettiği Fatiha ve Bakara surelerinin tefsiri hakkında şu mukaddimeye ilave edebileceğimiz birkaç kelimelik söz, bu çalışmamızın biraz önce açıkladığımız edebî-ictimâî tefsirlerin çeşidine girdiğini belirtmekten ibaret olacaktır. Ancak bunu belirtirken şu hususa da hemen işaret etmek gerekir ki, bazı edebî-ictimâî tefsirlerin, akla fazlasıyla yer vererek özellikle âhâd haberlere ve bu arada Buhârî ve Müslim tarafından nakledilen sahih hadislerle itibar etmemeleri ve bazı meselelerde Mutezile'yi hatırlatır bir davranışa sahip olmaları nedeniyle yapılan itirazlar göz önünde bulundurularak bu çeşit hatalara düşmekten titizlikle kaçınılmıştır (Koçyiğit, 2016: I, 50).

Konumuz gereği, Edebî-İctimâî Tefsir Ekolü hakkında biraz bilgi sunmak yerinde olur kanaatindeyiz. Kurucusu Mısır'lı âlim Muhammed Abduh'tur (ö.1323/1905). Son asrın Kur'an anlayışını yeni bir metotla ortaya koyan bir tefsir ekolüdür. En belirgin özelliği tefsiri kuruluk, donukluk ve durgunluktan kurtararak, çağın toplumsal sorunlarını nasların ışığı altında çözümlemektir. Bunun içindir ki, bu tefsir yöntemini savunanlar Kur'an'ı yorumlarken öncelikle onun hidayet yönünü ele almışlar ve toplumsal sorunları konu edinen bir yaklaşım tarzı sergilemişlerdir... Kur'an'ın gayesi, şüphesiz, insanları zulmetten nura, dalaletten hidayete çıkarmak ve onlara dünya ve ahiret saadetini müjdelemektir. Nice insanlar vardır ki, zulmete alışan gözlerini Kur'an'ın nurlu ışığına açamamışlardır. Kur'an, böylelerine de kötü akıbetlerini haber vermiştir. Kur'an'ın bu ulvî hedefini gerçekleştirebilmesi için ona inananların Kur'an'ı iyi anlamaları ve onun nurlu yoluna tabi olmaları gerekir. İşte, ictimâî tefsirlerin gerçekleştirmeye çalıştıkları görevlerin başında, insanlara Kur'an'ın bu aslı gayesini anlatmak olmuştur (Koçyiğit, 2016: 49; Demirci, 2009: 253 vd.). Bu ekolün diğer temsilcileri arasında Muhammed Reşid Rıza (ö.1935), Ahmed Mustafa Merağî (ö.1945) ve şehit müfessir Seyyid Kutub'u (ö.1966) zikredebiliriz. Bu ekolün takdir edilen fevkalade güzel özellikleri olduğu gibi, eleştirilen tarafları da olmuştur. Mesela akla gereğinden fazla değer verip naklin tamamen önüne geçirmeleri; Buhârî ve Müslim'deki bazı hadisleri zayıf ya da mevzu kabul edip reddetmeleri; Sahih Âhâd haberlerden hüküm istinbatını kabul etmemeleri ve lafızların zahirine ters düşecek derece te'vile başvurmaları (Şimşek, 2013: 82 vd. Demirci, 2009: 253 vd.).

Talat Koçyiğit'in Hayatı ve Eserleri

Hayatı ve Tahsili

Talat Koçyiğit 3 Ağustos 1927'de Uşak'ta doğmuştur. Babası emekli memur Mehmet Koçyiğit (ö.1986), annesi ev hanımı Gülizar (ö.1983) hanımefendidir. Talat hocanın kendisi dışında Macide, Âsaf (ö.2012) ve Zuhâl (ö.1968) adında üç kardeşi vardır.

Talat Koçyiğit, ilk ve orta tahsilini Uşak'ta tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine 1949 yılında kayıt olmuş ve bu fakülteden 1953 yılında mezun olmuştur. 1954 yılında Ayhan hanımla evlenen *Talat Koçyiğit*'in Selçuk ve Ayşegül adında iki çocukları olmuştur.

Talat Koçyiğit'in dedesi hafız Süleyman Efendi Arapça bilen medrese mezunu bir hocadır. Babası da aynı şekilde medrese eğitimi almış bir kimsedir. İlimle meşgul olan bir ailenin çocuğu bulunan *Talat Koçyiğit*, henüz ilkokul çağında iken babası ve dedesinden temel dinî bilgiler almış ve ayrıca Kur'an-ı Kerim okumayı da öğrenmiştir.

1953 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun olan *Talat Koçyiğit*, aynı yıl mezun olduğu fakülteye Hadis Anabilim Dalı'ndan asistan olmuştur. 1957'de doktor, 1967'de doçent ve 1975'te de profesör unvanlarını alarak akademik kariyerini başarıyla tamamlamıştır. Türkiye'deki ilk İlahiyat Fakültesinin, ilk akademisyenlerinden olan *Talat Koçyiğit*, ilahiyat alanındaki birçok hocamızın yüksek lisans, doktora, doçentlik ve profesörlük jürilerinde bulunmuştur.

Talat Koçyiğit, Arapçasını geliştirmek amacıyla Irak'ın Bağdat Üniversitesi'nde 1957-1958 yıllarında altı ay kalmış, 1963 yılında kendi imkânlarıyla gittiği Tunus Zeytuniye Üniversitesinde yirmi ay Arapça eğitimi görmüş, ayrıca 1972 yılında profesörlük dil sınavına hazırlanmak amacıyla Fransa'ya gidip Fransızca eğitimi almıştır.

Hocaları ve Talebeleri

Türkiye'de 1949 yılında ilk kez açılan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin ilk hocalarının tamamı, *Talat Koçyiğit*'in ders hocası olmuşlardır. Daha önce Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi olan *Talat Koçyiğit*, kendi isteğiyle ilk girdiği fakülteden kaydını sildirip A. Ü. İlahiyat Fakültesi'ne kaydını yaptırmış ve bu fakültenin ilk öğrencilerinden olmuştur. *Talat Koçyiğit* gibi (ö.2011), hocaları da ahirete irtihal etmişlerdir. Kendilerini rahmetle andığımız hocalarından bazıları şunlardır:

- Prof. Dr. Necati Lugal (ö.1964), Arapça-Farsça hocası,
- Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı (ö.1993), İslam İlimleri Tarihi
- Prof. Dr. Suut Kemal Yetkin (ö.1980), İslam Sanatları Tarihi,
- Prof. Dr. Yusuf Ziya Yörükhan (ö.1954), İslam Dini ve Mezhepleri Tarihi,
- Prof. Dr. Esat Ersebük (ö. 1954), Fıkıh ve İslam Hukuku,
- Prof. Dr. M. Tayyip Okiç (ö.1977), Hadis,
- Hasan Hüsnü Erdem (ö.1974), Tefsir,
- Prof. Dr. Mehmet Karasan (ö.1974), Sosyoloji,
- Prof. Dr. Bedii Ziya Egemen, (ö.1967), Din Psikolojisi,
- Prof. Dr. Hilmi Ömer Budda, (ö.1952) Mukayeseli Dinler Tarihi.

Uzun yıllar A. Ü. İlahiyat Fakültesi'nde hocalık yapan *Talat Koçyiğit*'in lisans ve lisansüstü seviyede çok sayıda

talebesi olmuştur. Bunlardan lisansüstü düzeyde ders verdiği ve bir kısmının da tez danışmanlıklarını yaptığı öğrencilerinden bazılarının isimlerini zikredebiliriz. Adlarını kaydedeceğimiz bu kişilerin her biri Prof. Dr. ünvanlı ve ülkemizin çeşitli üniversitelerinde ders vermişlerdir. İsimleri: Cemal Sofuoğlu, Nevzat Aşık, Selahattin Polat, Ramazan Ayvalı, Hayri Kırbaşoğlu, İsmail Hakkı Ünal, M. Emin Özafşar, Bünyamin Erul, Kamil Çakın, Mehmet Görmez, Ali Dere, Enbiya Yıldırım, Nurettin Boyacılar, Abidin Sönmez.

Eserleri

Merhum *Talat Koçyiğit*, te'lif, tercüme ve farklı alanlarda çok sayıda eser kaleme almıştır. Eserlerini te'lif ve tercüme olmak üzere iki başlık altında zikretmek mümkündür.

• *Te'lif Eserleri:*

- Hadis Usûlü
- Hadislerin Toplanması ve Yazı ile Tespiti
- Hadis İstılahları
- Hadis Tarihi
- Hadisçiler ile Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar
- Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali
- Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri
- İmam-Hatip Liseleri Hadis Ders Kitabı
- Ortaokullar İçin Din Bilgisi Ders Kitabı

• *Tercüme Eserleri:*

- Hadis-i Şerif Külliyyatı 1-2
- Hadislerin Işığında İman İbadet Ahlak
- Hemmam İbn Münebbih'in Sahifesi
- Kitâbu'l-İlel ve Marifetü'r-Ricâl
- Nuhbetü'l-Fiker Şerhi
- Ashab-ı Kehf

Talat Koçyiğit'in bu eserleri dışında farklı alanlarda yazdığı kitap ve makaleleri de mevcuttur. Bunlar arasında İslam Ansiklopedisi için yazdığı makaleler zikredilebilir. (*Talat Koçyiğit*'in hayatı ve eserleriyle ilgili bilgiler, Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisinde yayımlanan Bilgin (2015)'in makalesinden özetlenerek aktarılmıştır

Tefsirdeki Metodu

Diyanet İşleri Başkanlığı 1980'li yıllarda büyük bir ihtiyacı karşılamak üzere günümüz Türkçesiyle anlaşılabilir bir Kur'an tefsiri yazdırmaya karar verir. Bu ulvî görev Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyeleri Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu ile Prof. Dr. *Talat Koçyiğit*'e tevdi edilir. Müellifler, bu yeni tefsire "Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri" adını verirler. Eserin birinci cilt, birinci baskısı 1983'te, ikinci baskısı ise 1985'te 10.000'er adet basılır. Her iki müellif tarafından yazılan ve neşredilen birinci ciltte Diyanet İşleri Eski Başkanı Sayın Dr. Tayyar Altıkulaç tarafından kaleme alınan bir takdim yazısı, yazarlara ait Tefsir Usûlü ile ilgili bir mukaddime, ayrıca Fatıha ve Bakara Surelerinin tefsiri bulunmaktadır. Tefsirin ikinci cildinde ise Âl-i İmrân Suresi ve Nisâ Suresinin tefsirleri vardır. Ancak Nisâ Suresi 115. ayete kadar tefsir edilebilmiştir. 1990 yılında basılan ikinci cildin yazarı Prof. Dr. *Talat*

Koçyiğit 'tir. Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu tefsir yazımından ayrılmış, fakat *Talat Koçyiğit* hoca bu faaliyeti sürdürmüş ve tefsirin yazımını tamamlamıştır. 4231 sayfadan oluşan bu tefsir müellifin vefatından beş yıl sonra Türkiye Diyanet Vakfı tarafından 2016 yılında yedi cilt halinde bastırılmıştır.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, müellif tefsirini Edebî-İctimâî Tefsir Ekolüne nisbet etmektedir. Bu tefsir çeşidi, bilindiği üzere aynı zamanda Rey Tefsiri karakteri taşımaktadır. Dirayet tefsirleri ayet ya da sureleri tefsir ederken açıklayıcı durumda olan ayet, hadis, sahabe ve tâbiun kavilleriyle birlikte dil, edebiyat ve özellikle müfessirin uzmanı olduğu bilim dallarından da yararlanır. *Talat Koçyiğit*'in tefsirini incelediğimizde bu tefsir argümanlarından yararlandığı gibi nâsih-mensuh, muhkem-müteşabih, esbâbü'n-nüzûl vs. gibi konulara da yer verdiği görülmektedir.

Merhum *Talat Koçyiğit*, Bakara Sûresi 284, 285 ve 286. ayetleri tefsir ederken Kur'an'ın Kur'an ile tefsiri, Kur'an'ın sünnet ile tefsiri ve sebep-i nüzûl malumatlarından yararlanmaktadır. Adı geçen ayetlerin meali şöyledir: "Göklerde ve yerde ne varsa Allah'a aittir. İcinizdekini açıklasanız da gizleseniz de, Allah onunla sizi hesaba çeker; sonra da dilediğini başışlar, dilediğine azap eder. Allah her şeye hakkıyla kadirdir." Bu ayetin tefsiriyle ilgili olarak *Talat Koçyiğit*, Mülk Suresi 14. ayeti zikreder. Ancak, konuyla ilgili 13. ayetin de dikkate alınması gerektiği kanaatindeyiz. Mülk Sûresi 13. ve 14. ayetlerin mealleri: "Sizler sözünüzü/inancınızı ister açık söyleyin ister gizli; şüphesiz ki O, göğüslerin en mahrem sırlarını bilendir. Yaratan bilmez mi hiç?! Zira O, ilmiyle her şeye nüfuz eden, her şeyden haberdar olandır." Yukarıda mealini verdiğimiz Bakara 284. ayet nazil olunca bu, sahabelere ağır gelmiş ve Hz. Peygamber'e (s.a.v) başvurarak "Ya Rasûlellah! Biz, namaz, oruç, zekât ve cihad gibi ancak takat getirebileceğimiz amellerle mükellef kıldık. Hâlbuki bu ayete takat getiremeyiz" demişlerdir. Hz. Peygamber de onlara, "Siz, sizden önceki kitap ehli gibi işittik ve isyan ettik mi demek istiyorsunuz? Hayır, işittik ve itaat ettik; Rabbimiz başışlamamı dileriz, dönüş ancak sanadır" deyiniz, buyurmuş. Bunun üzerine de bu iki ayet yani Bakara 285 ve 286. ayetler nazil olmuştur (Koçyiğit, 2016: 409-411; Buharî, 1987: IX, 4239; Yazır, 1960: II, 995-996; Abdurrahman b. Nasır es-Sa'dî, 2003: 104; Celaleddin el-Mahallî, 48).

285. ayet mealen şöyledir: "Rabbinden kendisine indirilene Peygamber de iman etmiştir, müminler de. Hepsî de Allah'a, meleklere, kitaplarına ve peygamberlerine iman etmiş ve şöyle demişlerdir: Allah'ın peygamberlerinden hiçbirini ayırt etmeyiz. İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz! Başışlamamı dileriz. Dönüş sanadır." Bu ayetten anlaşıldığına göre Hz. Peygamberin (s.a.v.) de O'na inanan müminlerin de samimi imanlarına bizzat Yüce Allah kendisi şahitlik etmektedir. Bir müminin imanına diğer insanların şahit olması "O, imanlı birisidir", diye şahitlik etmesi önemlidir. Ancak kişilerin iman ve ihlâsına bizzat Yüce Allah'ın şahadeti şüphesiz daha da önemlidir (Koçyiğit, 2016: I, 412).

Bakara 286. ayet de mealen şöyledir: "Allah hiç kimseye gücü dışında bir şey yüklemeyiz. Kazandığı iyilik lehine, kötülük ise aleyhinedir. Rabbimiz! Unutmuş ya da hata yapmışsak, (bu yüzden) bizi sorumlu tutma.

Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır bir yük yükleme. Rabbimiz! Gücümüzün yetmeyeceğini bize taşıma. Bizi affet; bizi başışla ve merhamet et. Sen bizim Mevla'mızısın. Kâfir milletlere karşı bize yardım et".

Bakara Sûresi 284. ayetin, kendisinden sonraki 286. ayet tarafından neshedildiğine dair rivayetler vardır. Buharî'nin Kitâb'üt-Tefsir bölümünde geçen 67. ve 68. Hadislerde bu husus açıkça ifade edilmektedir. 67. Hadisin meali şöyledir: "Bize, Miskin Şu'be'den; O da Halid el-Hazza'dan; O da Mervan el-Asfar'dan; O da bir sahabiden -ki o, İbn Ömer'dir- bu "Eğer nefislerinizdekini açıklar yahut gizlerseniz..." ayeti neshedilmiştir diye tahdis etti (Buhari, 1987: IX, 4239-4240; Taberî, 1992: 21). Merhum *Talat Koçyiğit* Nesh Teorisini kabul etmekle birlikte söz konusu ayetin mensuh olup olmaması hususunda herhangi bir açıklama yapmamıştır. Müfessir *Talat Koçyiğit*'in Nesh Teorisi hakkındaki görüşü şöyledir: "Kur'an-ı Kerim'deki neshin mevcudiyetini kabul etmek, hiçbir surette Kur'an'a veya umumi manada İslam'a kusur izafe etmek manasına gelmez. Çünkü İslam Dini'yle ilgili olarak Kur'an'da yer alan hükümler tek bir celsede çıkarılan kanunlar gibi değil, 22 sene ve birkaç ay içinde hadiselerin gerektiği şekilde ve birbirinden ayrı olarak vazolunmuştur. Bu sebeple her hükmün bir sudur teorisi bulunduğu gibi, kendine has bir teşri sebebi de vardır. Değişen zaman içinde bu sebebin ortadan kalkması mümkün olduğu gibi, o sebebe istinaden vazolunan hükmün değiştirilmesinde de herhangi bir kusur düşünülemez" (Koçyiğit, 2016: I, 171).

Müfessirimiz ayetlerin tefsirinde İsrailiyat'tan da yararlanmıştır. Nitekim bunu Bakara 286. ayetin tefsirinde görmekteyiz. 286. Ayetin ilgili kısmı şöyledir: "... Rabbimiz! Gücümüzün yetmeyeceğini bize taşıma..." Muhaddis ve müfessir *Talat Koçyiğit*, mealini verdiğimiz ayetin bu kısmıyla ilgili şöyle demektedir: "Rabbimiz! Bugün, Yahudilerin elinde, içindeki gerçekleri gizlemek için tahrif ettiklerine, heva ve heveslerine göre değiştirip senin mukaddes kitabın olmaktan çıkardıklarına senin de şahadet ettiğin bir kitap var: Tevrat. İşte bu kitapta yer alan bazı hükümlerde, eğer senin koyduğun hükümlerden bir takım gerçek kırıntıları varsa, bu hükümlerin ne kadar ağır olduğunu görüyor ve Yahudilerin bunların altından nasıl kalkabileceklerine şaşıyoruz. Mesela Çıkış 12/15'te "Yedi gün mayasız ekmek yiyeceksiniz"; 22/15'te "Ve babasına yahut anasına vuran mutlaka öldürülecektir." 22/28'de "Ve eğer bir öküz bir erkeği yahut bir kadını süserse ve o ölürse, öküz mutlaka taşlanacak ve onun eti yenmeyecektir..." Sayılar 19/11'de "Herhangi bir insan ölüsüne dokunan yedi gün murdar olacaktır..." Tesniye 22/18'de "Eğer bir adamın inatçı ve asi bir oğlu olursa, tedip ettikleri halde onları dinlemiyorsa, o zaman babası ve anası onu tutacaklar ve onu şehrin ihtiyarlarına ve yerinin kapısına çıkaracaklar... Ve şehrin bütün adamları onu taşlarla taşıyacak ve ölecek..." (Koçyiğit, 2016: I, 414; Kitab-ı Mukaddes (Tevrat), Çıkış, 57; Sayılar, 133; Tesniye, 177).

Daha bunların dışında "Günahlarına keffâret olarak kendi kendilerini öldürme; Cumartesi günleri av ve ticaret yasağı; tüm tırnaklı hayvanların etlerinin ve iç yağlarının haram kılınması" gibi ağır hükümler vardır (Seyyid Kutup, 1972: I, 346).

Sonuç

Prof. Dr. *Talat Koçyiğit* tarafından kaleme alınan ve Türkiye Diyanet Vakfı tarafından 2016 yılında ilk baskısı yedi cilt halinde yayımlanan “Kur’an-ı Kerim Meal ve Tefsiri” adlı eser, Edebî-İctimâî Tefsir Ekolüne aittir.

Müfessir, ayetlerin tefsirinde rivayet ve dirayet tefsiri metodlarından yararlanmışır. Ele aldığı ayet ya da sureyi tefsir ederken öncelikle açıklayıcı mahiyetteki ayetlerden yararlanmış, daha sonra da hadisleri ve diğer tefsir kaynaklarını kullanmışır.

Merhum *Talat Koçyiğit*, kendisi bir muhaddis olmasına rağmen ayetlerin tefsirinde yararlandığı hadislerin kaynaklarını belirtmiş fakat genelde sened ya da metin tenkidine girmemişır.

Tefsir kaynaklarından İsrailiyyat bilgileri tefsir için makbul bir kaynak olmamasına rağmen İsrailiyyat’a da tefsirinde yer vermişır. Hâlbuki İsrailiyyatın özellikle rivayet tefsirlerinin zaaf noktalarından biri olduğu açıkça beyan edilmişır.

Müfessir *Talat Koçyiğit*, tefsirinde, surelerin ve bazı ayetlerin faziletiyle ilgili birtakım hadisler zikretmişır. Ancak tefsir metodolojisi ile ilgili eserde bu hadislerin genelde mevzu hadisler olduğu ifade edilmektedir. Bu hadislerin uydurulmasına gerekçe olarak da insanları Kur’an okumaya teşvik olduğu söylenmişır. Ancak her ne sebeple olursa olsun Rasûlullah’a (s.a.v.) yalan haber isnadında bulunulması asla doğru değildir.

Adı geçen tefsirin en çok takdir edilecek yönlerinden birisi ahkâm ayetlerini yeterince açıklamış olmasıdır. Açıkladığı sure veya ayetten istinbat edilen hükmün farz, vacip, sünnet... vs. gibi hükmü delilleriyle birlikte fevkalade güzel bir şekilde açıklamışır. Mesela Fatiha Suresi’nin namazda okunmasının hükmü kimi mezheplere göre farz iken, kimilerine göre ise vaciptir. Mezheplerin delil olarak kullandığı ayet ve hadisleri anlaşılır bir dille izah etmişır. Konuyla ilgili bir başka örnek Kelâle ayetinin tefsiridir (Koçyiğit, 2016: I, 55-56; Koçyiğit, 2016: II, 251-252).

Merhum Prof. Dr. *Talat Koçyiğit* tarafından yazılan ve yedi büyük cilt halinde yayınlanan bu eser asrımızda yazılan en yararlı tefsirlerden biridir.

Kaynaklar

- Abdurrahman b. Nâsır. (2003). *Teysîru’l-Kerîmi’r-Rahman fi Tefsîri Kerîmi’r-Rahmân*, Beyrut: Dâru İbn Hazm.
- Abdülhak el-Kâdî. (2014). *et-Teysîr fi Usûli’t-Tefsîr*, Sana: Mektebetü’l-Leyli’l-Cedîd.
- Bilgin, Recep, (2015). *Talat Koçyiğit’in Hayatı, Eserleri ve Türkiye’deki Hadis Çalışmalarına Katkısı*, Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 12. Buhari, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, (1987). *el-Camiu’s-Sahih*, (Trc. Sofuoğlu, M.) İstanbul: Ötügen Neşriyat.
- Celaleddin el-Mahallî. *Tefsîr’ul-Celâleyn*, İstanbul: Dâru Yâ Sîn.
- Cerrahoğlu, İsmail, (1976). *Tefsir Usûlü*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Cerrahoğlu, İsmail, (2015). *Tefsir Tarihi*, Ankara: Fecr Yayınevi.
- Demirci, Muhsin, (2009). *Tefsir Tarihi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları.
- er-Rûmî, Fehd b. Abdurrahman, (2015). *Usûli’t-Tefsîr ve Menâhicuh*, Riyad.
- Ğanayim, Muhammed Nebîl. (1995). *Dirâsât fi’t-Tefsîr*, Dâru’l-Hidaye.
- Halil b. Ahmed. (2003). *Kitâbu’l-Ayn*, Beyrut: Dâru’l-Kütüb’il-İlmiyye.
- İbn Kesir. (1985). *Tefsîr’ul-Kur’an-il-Azîm*, İstanbul, Dâru İhyai’l-Kütübî’l-Arabiyye (Kahraman Yayınları).
- Kitabı Mukaddes. İstanbul: Ohan Matbaacılık.
- Koçyiğit, Talat, (2016). *Kur’an-ı Kerim Meal ve Tefsiri*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Komasyon, (2011). *el-Mu’cemu’l-Vasît*. Beyrut.
- Marafî, Süleyman Sefer. (2017). *Fî Ulûm’il-Kur’an* (Kur’an İlimleri I) (Terc. Orhan Parlak), Konya: Tekin Kitabevi.
- Müsaid, Müslim Abdullah, (2006). *Eseru’t-Tatavvuri’l-Fikrî fi’t-Tefsîr* (Terc. Muhammed Çelik), İzmir: Çağlayan Matbaası.
- Neseî, Ebu Abdurrahman Ahmed bin Şuayb bin Ali bin Sinan bin Bahr el-Horasânî’ (1963). *Sünen*. Mısır.
- Seyyid Kutup, (1972). *Fî Zilâl’il-Kur’an*, Kahire, Dârüş’-Şüruk.
- Şimşek, M.Said, (2013). *Günümüz Tefsir Problemleri*, Konya: Lord Matbaası.
- Taberi, Ebû Ca’fer Muhammed, (1992). *Câmiu’l-Beyân fi Te’vili’l-Kur’an*, Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye.
- Yazır, Muhammed Hamdi, (1960). *Hak Dini Kur’an Dili*, İstanbul.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. (2004). *Et-Tefsir ve’l-Müfessirün*, Mektebetü Mus’ab b. Umeyr.